
usmenoknjiževne korelacije

Izvorni znanstveni rad
UDK 398.33 : 811.163.42'282 Sv. Valentin (091)(497.5 Međimurje)
Primljeno 2023-12-10
Prihvaćeno za tisak 2024-07-23

FTIČEKI SE ŽENIJU

Ivan Srša, Zagreb

»Jer svetog Valentina to bje dan,
kad ptice, želeć' naći par ...«.
Geoffrey Chaucer¹

Sažetak

Na kraju poeme „Sabor ptica“ (*The Parliament of Fowls*) Geoffrey Chaucer na latinskom je zapisao: „Završava Sabor ptica održan na Dan svetog Valentina, od Geoffreya Chaucera. Bogu hvala.“ Time je otvorio put kasnijem slavljenju toga sveca u Zapadnoj crkvi kao zaštitnika zaljubljenih, a sam dan kao Dan zaljubljenih. Sredinu veljače pjesnik je odabrao zbog zime na izmaku i buđenja proljeća, čime je preko ptica »nagovješteno buđenje (i) ljubavnih osjećaja«. Povezivanje dana održavanja „Sabora ptica“ i međimurskog naziva za taj dan „Ftičeki se ženiju“ dovelo je do propitivanja podudarnosti Chaucerove poeme i njezine međimurske inačice.

Ključne riječi: Chaucer, „Sabor ptica“; Valentinovo; Međimurje, „Ftičeki se ženiju“

O sv. Valentinu (*Valentinus*) najčešći je izvor podataka Voragineova »Zlatna legenda« (*Legenda aurea*) nastala u drugoj polovici 13. stoljeća.² U ranim martirologijima zapadnoga kršćanstva spominju se najmanje trojica Valentina mučenika: jedan kao rimski svećenik; drugi kao biskup *Iteramne* (Terni); o trećemu se pak malo zna, osim da je mučen i pogubljen u Africi. Ono što im je zajedničko datum je njihova svetkovanja (14. veljače). Voragine navodi da je sv. Valentin pogubljen po nalogu rimskog cara Klaudija oko godine 280.³ Povod je njegovu

¹ Geoffrey Chaucer, *Sabor ptica / Parliament of Fowls*. Matica hrvatska, Zagreb, 2014., 31. (preveo Luko Paljetak)

² Voragine, Jacobus de, *The Golden Legend I*. Princeton, New Jersey, 1995., 159. – 160.

³ Voragine, Jacobus de (1995.), I., 160. – Navedena godina svečeva pogubljena nije točna; Klaudije (Claudius II. Gothicus) vladao je između 268. i 270. godine. Blumberg, Naomi, *List of Roman emperors*. Britannica. <https://www.britannica.com/topic/list-of-Roman-emperors-2043294> (pristupljeno 15. 11. 2022.)

pogubljenju bilo svečevo odbijanje prihvaćanja rimskih bogova i vjera u Krista. Kristu se moleći Valentin je kćeri nekog činovnika (prefekta) povratio vid, nakon čega svi njegovi ukućani preobratili su se na kršćanstvo.⁴

Za prvog i drugog mučenika navodi se da su pogubljeni u istom stoljeću i pokopani u Via Flaminia, ali na različitoj udaljenosti od Rima. U doba engleskog povjesničara Williama od Malmesburyja (1090. – 1143.) Porta del Popolo bila su znana kao *Vrata sv. Valentina*, ime su dobila po svecu pokopanom u neposrednoj blizini, no, nije sigurno po kojemu od spomenute prve dvojice.⁵ Približno dva stoljeća nakon njihove smrti za pape sv. Gelasiusa I. (492. – 496.), nakon što se obojicu mučenika “spojilo” u jednu osobu, za datum mučnikova svetkovanja određen je datum 14. veljače.⁶

*

U novije doba, zbog blizine dvaju datuma, svečev se gôd ponegdje uspoređuje i tumači s poprilično krvavim poganskim običajem: festivalom plodnosti zvanom *Lupercalia* koji je u antičkom Rimu slavljen 15. veljače.⁷ Za te su godišnje svečanosti, nakon što su žrtvovali jarca i od njegove kože napravili remenje, mladići goli trčali i remenjem udarali djevojke (valjda samo simbolički?), koje je taj dodir trebao učiniti plodnima.⁸ Pri takvom uspoređivanju zanemaruje se činjenica da u izvorima (martirologija i »Zlatna legenda«) nema spomena kojima bi se svečev gôd mogao vezivati uz svetkovanje *Dana zaljubljenih*, čime bi barem simbolički bio usporediv s *Lupercalium*, ali i da je obilježavanje svečeva blagdana kao *Dana zaljubljenih* počelo tek potkraj 14. stoljeća. I to zbog datuma (14. veljače) koji se poistovjećivao s buđenjem proljeća i parenjem ptica, čime je preko ptica »nagoviješteno buđenje (i) ljubavnih osjećaja«.⁹

U enciklopedijskoj jedinici iz 1912., Zapadna crkva uz svečev gôd navodi i njegovo obilježavanje kao *Dana zaljubljenih*,¹⁰ dok to obilježavanje Istočna crkva

⁴ Voragine, Jacobus de, (1995.), 160.: »Valentine prayed over the daughter, her sight was restored, and whole household was converted to the faith. Then the emperor ordered Valentine to be beheaded, about A.D. 280.«

⁵ Thurston, Herbert, *St Valentine*. Catholic Encyclopedia, New York, 1912.

⁶ Pravoslavno kršćanstvo sv. Valentina slavi 30. srpnja; spominje ga kao biskupa u Terni (*Interamna*); ističe njegovo poučavanje mladih pogana kršćanskoj vjeri i, napose, svečev dar liječenja različitih bolesti. Orthodox Church in America. The lives of saints. Hieromartyr Valentine, Bishop of Interamna. Hieromartyr Valentine, Bishop of Interamna, Terni in Italy, and those with him - Troparion & Kontakion - Orthodox Church in America (oca.org) (pristupljeno: 15. 11. 2022.)

⁷ Petruzzello, Melissa, *Lupercalia*. Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Lupercalia> (15. 11. 2022.)

⁸ Grimal, Pierre (1968.), 218.

⁹ Hranjec, Stjepan, *Međimurski narodni običaji*. Čakovec, 2011., 93.

¹⁰ Thurston, Herbert (1912.): Katolička enciklopedija izlazila je u New Yorku između 1907. i 1912. i sadrži 15 tvrdo ukoričenih tomova. Članak o sv. Valentinu objavljen je 1912.

ni danas ne spominje. Od određivanja dana svetkovanja sv. Valentina obje Crkve ponajprije ističu svečev dar izlječenja, napose vida, zbog čega je u vezi sa svečevim gôdom bespredmetno spekulirati kao o namjernom usklađivanju datuma vezanih uz sv. Valentina i rimskog festivala Lupercalia već u 5. stoljeću.¹¹ Štovanje sv. Valentina kao izlječitelja u Međimurju se ogleda u četirima pjesmama koje je Vinko Žganec godine 1925. objavio među crkvenim popijevkama iz Međimurja.¹²

*

Neposredan izvor obilježavanja svečeva gôda kao dana "zaljubljenih ptica" treba tražiti u *Saboru ptica* (The Parliament of Fowls) engleskog pjesnika Geoffreya Chausera (oko 1340-ih – 1400.).¹³ Sadržaj je Chauserova spjeva jednostavan. U prvom dijelu Chauser spominje da mu je najkorisnija bila Ciceronova knjiga *Scipionov san*; čitajući pjesnik je usnuo i u snu mu se javio Scipion Afrički Mlađi. U drugom dijelu Scipion ga vodi u park s Venerinim hramom: »a na okolnim brijezima mnoštvo ptica koje su se na dan svetog Valentina (14. veljače) tu okupile na poziv božice Narav (Prirode) da bi sebi izabrale mužjaka, odnosno ženku.«¹⁴ Za tu se dražesnu basnu u formi spjeva sročena godine 1382., smatralo da je njome Chauser slavio zaruke petnaestogodišnjeg engleskog kralja Richarda II., koji je godine 1381. prosió Annu Češku (Anna of Bohemia); »drugi pak smatraju da bi se mogli odnositi i na Richardove prethodne planove o zarukama s princezom Marie od Francuske.«¹⁵ Luko Paljetak, koji je taj spjev preveo na hrvatski, vjerojatnijim smatra »da se Sabor ptica odnosi na planove Johna od Gaunta, vojvode od Lancastera, za udaju njegove kćeri Philippe.¹⁶

»Jer svetog Valentina to bje dan,
kad ptice, želeć' naći par, tu stižu
koliko god ih ima, tražeć stan;

¹¹ Seipel, Arnie, *The Dark Origins of Valentine's Day*. 2011.: »Later, Pope Gelasius I muddled things in the 5th century by combining St. Valentine's Day with Lupercalia to expel the pagan rituals«. <http://www.npr.org/2011/02/14/133693152/the-dark-origins-of-valentines-day> (15. 11. 2022.) – Castelow Ellen. *Saint Valentines Day*. History UK: »The history of the St. Valentine's Day celebrations appears to have its roots in a pagan fertility festival known as Lupercalia... Like many of the old pagan festivals, the early Christian Church appears to have highjacked the celebrations, sanitised and then reissued them with a certain amount of shall we say 'spin'«. [The History of St Valentines Day | Historic UK \(historic-uk.com\)](http://www.historic-uk.com) (pristupljeno: 15. 11. 2022.)

¹² Žganec, Vinko, *Hrvatske pučke popijevke iz Međumurja. Zbornik jugoslovenskih pučkih popijevaka*. I. knjiga, II. svezak (crkvene). Zagreb 1925., 142. – 143.: Popijevke 232. – 235. posvećene su sv. Valentinu: *Valent, Valent, cvetek dragi* (232.), *Valent, Valent* (233. i 234.) i *Drago ljudstvo moje* (235). – Žganec, Vinko, *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja, svjetovne i crkvene 1924. i 1925.* (Pretisak), Čakovec 2015., 496. – 497.

¹³ Thurston, Herbert (1912.) – Castelow, Ellen.

¹⁴ Geoffrey, Chauser (2014.), 65. - Luko Paljetak u tekstu o Chauseru.

¹⁵ Chauser, Geoffrwy (2014.), 55., bilj. 32.

¹⁶ Chauser, Geoffrey (2014.), 71. – 72.

silan bje žamor što ga ondje dižu,
pun ih bje zrak i zemlja, stabla: nižu
uz jezero se, svuda jedva mogu,
toliko ih je, negdje stavit nogu.«¹⁷

U trećem dijelu spjeva slijedi opis biranja para *orlici* između trojice orlova; tu se među pticama povelu rasprava o temi izbora mužjaka i ženke; lijepa se *orlica* koleba i traži godinu dana odgode za svoju odluku, božica Narav¹⁸ joj to odobri. »Ptice se zatim, svaka sa svojim parom, razilaze, a odabrani par ptica pjevica pjeva vedri *rondel* u počast ljetu i svetom Valentinu.«¹⁹ Prema svemu sudeći upravo u Chauserova spjevu valja tražiti i podrijetlo latinske izreke iz 17. stoljeća: »Festa Valentino rediit lux – quisque sibi sociam jam legit ales avem = došlo je Valentinovo, i svaka je ptica već sebi izabrala pticu družicu.«²⁰

Najranija preživjela ljubavna poruka obilježavanja *Dana zaljubljenih* pripisuje se Francuzu Karlu I., vojvodi Orléana (Charles Ier d'Orléans); vojvoda je poruku napisao – u londonskom zatvoreništvu, koji ga je dopao nakon bitke kod Agincourta godine 1415. – namijenivši je svojoj drugoj supruzi Bonne d'Armagnac (1410. – 1435.), obrativši joj se s *moja najslađa Valentina* (»my very sweet Valentine«).²¹

*

Običaj narodnog obilježavanja *Ftičeki se ženiju* na suptilniji i ljupkiji način (u odnosu na današnji besprizorno komercijalizirani *Valentine's Day*),²² od svih je hrvatskih krajeva u Međimurju možda i najdublje ukorijenjen,²³ a sadržajem i iznenađujuće blizak razumijevanju Chauserova *Sabora ptica*. Na taj spjev podsjeća i *Vrapčec*, duhovita i vedra popijevka; u njoj su uloge podijeljene četirima pticama: »Vrapčec se je ženil, lepo se ženil! ... Vrana podsnehalja lepo podsneši; ... Sova vodarica lepo vodari..., Palček kelneranček lepo kelneri;...«²⁴

¹⁷ Geoffrey, Chaucer (2014.), 31. (310)

¹⁸ O poimanju i značenju *Božice Naravi* u srednjovjekovlju u djelu: Curtius Ernst Robert, *Evropska književnost i latinsko srednjovjekovlje*. Zagreb, 1971., 113. – 135.

¹⁹ Chauser, Geoffrey (2014.), 65.

²⁰ Hranjec, Stjepan (2011.), 93.

²¹ Castelow, Ellen. – Katkad su stoga zaljubljeni se međusobno nazivali *Valentina* ili *Valentino*, pa tako "tepa" i Charles svojoj supruzi Bonne d'Armagnac. *Valentina* je inače bilo i ime Karlove tada već pokojne majke (Valentine Visconti).

²² Stjepan Hranjec (2011., 93) također je istaknuo potrošački mentalitet obilježavanja Valentinova – »...kupnjom kojekakvih darova voljenoj osobi. Reklo bi se da je sv. Valentin ‹posvjetovljen na emotivnom planu!«

²³ Stjepan Hranjec (2011., 93) navodi da u »svim lokalitetima, pa i u pomurskih Hrvata-kajkavaca, naći ćemo običaj *ftičeki se ženijó* (a onda i *čerlene čizmice*).«

²⁴ Žganec, Vinko(2015.), 332. (611.) – Žganec, Vinko, *Popievke iz Međimurja za samopjev i glasovir*. I. sv. Zagreb, 1942., 32. (20.) – Sova vodarica (Sova močvarica); Palček(Palčić)

Luko Paljetak vrapca u *glavnoj ulozi* spominje u dvjema bilješkama, u jednoj navodi pučko vjerovanje prema kojemu, ako vrabac proleti iznad djevojčine glave na dan sv. Valentina – »muž će joj biti siromah, ali bit će s njim sretna«;²⁵ dok u drugoj Chauserov navod da je *vrabac Venerin sin* Luko Paljetak tumači da je taj epitet dobio »vjerojatno zbog svoje razbludnosti/rasplodne moći«.²⁶

U *Vodiču stalnim postavom* Etnografskog odjela Muzeja Međimurja iz 2001. – »Međimurje u godini dana« – ističe se da je riječ o običajima s početka dvadesetog stoljeća, među njima navedeno je i *Valentinovo*: »...to je jedan od onih lijepih, starih poetičnih običaja, koji je ostao svima u sjećanju iz djetinjstva. Vjerovalo se da se tog dana počinju ptice 'ženiti', što je još jedan od nagovještaja dolazećeg proljeća.«²⁷

Uzme li se u obzir da je enciklopedijska jedinica o sv. Valentinu u Katoličkoj enciklopediji (Catholic encyclopedia) objavljena godine 1912., te da je u toj jedinici navedeno i slavljenje *Dana zaljubljenih* (Valentine Day), bila bi to donja granica početka toga svetkovanja u Međimurju, sad i službeno "priznatoga" od Crkve. No, zbog ratnih okolnosti tu bi granicu možda ipak trebalo pomaknuti u razdoblje između dva svjetska rata. Potkraj 50-ih *Ftički se ženiju* na radost je djece u Međimurju već naveliko bilo prihvaćeno.²⁸

Imajući u vidu bliskost Chauserova spjeva – iz kojeg je proisteklo obilježavanje svečeva gôda i kao *Dana zaljubljenih* – i njegova međimurskog ekvivalenta (*Ftički se ženiju*) – nije isključeno da su međimurski iseljenici u prekomorske zemlje engleskoga govornog područja *Dan zaljubljenih* prigrlili i s njima upoznali svoju rodbinu i prijatelje u Međimurju. Poznati podaci o iseljavanju iz Međimurja između dvaju svjetskih ratova, svjedoče o njihovu iseljavanju napose u Australiju i Ameriku. »Prema evidenciji Iseljeničkog komesarijata centar iseljavanja iz Međimurja u Australiju u to je vrijeme bio kotar Prelog (15). Iz tog su kraja emigrirale čitave porodice da bi se pridružile svojim rođacima i prijateljima na širem području Mildure (Victoria). Računa se da je u međuratnom razdoblju,

²⁵ Chauser, G. (2014.), 31., bilj. 24.

²⁶ Chauser, G. (2014.), 35., bilj. 28.

²⁷ Petr-Marčec, Smiljana, *Međimurje u godini dana, životni i godišnji običaji uz radove na selu na početku dvadesetog stoljeća*. Vodič stalnim postavom. Čakovec, 2001. – »U Međimurju su mame ustajale u ranu zoru i ispekle kolačiće koje su stavile oko kuće na grmlje, plot. Kada su se djeca probudila, mama im je rekla da su ptičice imale svatove i da su im ostavile kolačiće. Ako ih brzo potraže, možda dobiju i crvene čizmice na dar. Djeca su obično bosa istrčala na zimu, mraz i uz kolačiće dobila i crvene čizmice, ozeble noge.« – Hranjec, Stjepan (2011.), 93.: »Kolači só se spekli i nametali se kóli koržnjokaj. Rekli só da se to 'ftičeki ženijó', a deca só išla to pobirat pak só dobila 'čerlene čizmice' (pocrvjenjele noge od hladnoće i snijega; G. Kraljevec).«

²⁸ Tih godina moja je mama kolačiće ostavljala u dvorištu na snijegom pokrivenoj kruni zdenca i na zidanoj ogradi otvorenoga vanjskog stubišta.

zahvaljujući i snažnom iseljavanju iz Međimurja, na kontinentalni dio otpadalo oko 12 % ukupne hrvatske emigracije u Australiju (5 : 28).²⁹ O teškim uvjetima njihova odlaska u Ameriku govori popijevka iz Kotoribe koju je godine 1924. objavio Vinko Žganec: »Ki god oće v Ameriku iti, mora predi zemlju založiti« (*Ki god oće v Ameriku iti...*).³⁰ No, pored teškog života u tuđini bilo je i onih koji su rodnom kraju bili na ispomoć. Župnik Ehrenreich iz Kotoribe među donatorima obnove crkve 1926. spominje *Gjuru Sokola iz Australije*, što znači »da su već prije godine 1926. neki Kotoripčani živjeli i u Australiji.«³¹ U istom razdoblju raste i broj Kotoripčana iseljenih u Ameriku,³² njima se isti župnik obraća za novčanu pomoć, a »Prigodom posvete novih zvona spominje se godine 1924. i ime *Jeronima Šiflera iz Amerike*, koji je za župnu crkvu darovao malo zvono ili 'cinček'«. ³³

*

Ferencz Gönczi (1861. – 1948.) međimurske je pjesme smatrao jednostavnima i sjetnima »i u podsmješljivim pjesmicama prisutan je žalostan ton« i »tek im poletnije pjevanje daje vedriju boju«. Pjesme nastale u njegovo doba naziva *novima*, njemu su one »drugačije od onih starijih« jer se u njima »osjeća mađarski utjecaj, a taj će utjecaj prije ili kasnije prekinuti izvornost međimurskih narodnih pjesama«. ³⁴ Prave (*izvorne*) međimurske narodne pjesme Gönczi smatra onima koje »potječu iz prve polovice njegova stoljeća«. U poglavlju knjige o običajima *vezanima uz pojedino razdoblje godine i dana*, Ferencz Gönczi ne spominje *Valentino*. No, njegovo je pisanje o međimurskim običajima do određene mjere upitno i iznad svega obojeno mađarskim nacionalizmom. Gönczi unaprijed likuje jer, zbog slabog prometovanja između četiri Međimurju bliža etnografska područja (Hrvatska, Štajerska, Vendska i Mađarska), »mađarska kultura – hvala

²⁹ Banović, Branimir, *Potisni i privlačni faktori iseljavanju iz Hrvatske u Australiju od konca 19. stoljeća do recentnog vremena*. Migracijske teme, 6 (1990) 14. (Institut za migracije i narodnosti Sveučilišta u Zagrebu) [188456 \(srce.hr\)](https://doi.org/10.188456/srce.hr) (pristupljeno: 16. 11. 2022.) – Z.S. (2016.). CroExpress TOP 5: Ovo su zemlje u kojima živi najviše hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka – CroExpress [Informativni medij Hrvata izvan Republike Hrvatske](https://www.croexpress.hr/informativni-medij-hrvata-izvan-republike-hrvatske) (pristupljeno: 16. 11. 2022.)

³⁰ Žganec, Vinko (2015.), 281. – 282. (518.): Sadržaj je popijevke "otrovan": »Moži ženam z Amerike pišu, / Žene doma s pismi r... brišu.« ... »Zabadav mi z Amerike pišeš, / Da mi nikaj peneze ne pošlješ.«

³¹ Kolarić Juraj, *Povijest Kotoribe*. Kotoriba, 1992., 138.

³² Na popularnost *Valentino*, možda je i u Međimurju, utjecala i velika popularnost talijanskog glumca nijemih filmova Rodolfa Valentina (1895. – 1926.) upravo u dvadesetim godinama, o kojoj svjedoči i preko sto tisuća njegovih obožavatelja na pogrebu u New Yorku (1926.). O njemu je prvi film snimljen već početkom pedesetih (1951.), a 1964. i pjesma.

³³ Kolarić, Juraj (1992.), 138.

³⁴ Gönczi, Ferencz, *Muraköz és népe [Međimurje : Ljudi vjerovanja običaji, prev. Kalšan]*. Budapest, 1895. (Pretisak, Čakovec, 1995.), 134.

budi Bogu – nezadrživo osvaja Međimurje«. ³⁵ Međutim – Bogu budi hvala – to ne samo da se nije ostvarilo, nego se dvadesetak godina poslije – hvala budi Bogu – nezadrživo Austro-Ugarska raspadala.

U međimurskim ljubavnim pjesmama Gönczi spominje *goluba, grlicu i lastavicu* navodeći da su oni: »najčešći posrednici među zaljubljenima, s njima se najradije uspoređuju i po njima nazivaju«. ³⁶ Franjo Ksaver Kuhač (1834. – 1911.) u zbirci južnoslavenskih narodnih pjesama, objavljenoj godine 1878. i 1879., zabilježio je i nekoliko međimurskih ljubavnih pjesama u kojima se spominje *grličica*. ³⁷ Vinko Žganec (1890. – 1976.) u godinama 1924. i 1925. objavio je *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja* (I. i II. svezak), ³⁸ u brojnim popijevkama prvoga sveska česti su primjeri ljubavnih pjesama u kojima si ljubavnici “tepaju” riječima *golube/golobe* i *grlica/grličica*. ³⁹

“Golob” u međimurskim pjesmama “grličici”:

»Lepe su mi jako / Modre fijolice, / Al su lepše oči / Moje grličice«. (*Pun ljubavi*) ⁴⁰

»Dober večer, draga grličica, / povedaj mi tvojega živiša; / ako očeš živiš svoj povedati, / ja te oćem iz srčeca ljubiti (*Dober večer, draga grličica...*) ⁴¹

»Međimurje moje malo, / Kak si lepo zeleno! / Vu tebi sam si ostavil / Svoju dragu grlicu.« (*Međimurje*), ⁴² ... i druge.

“Grličica” svom “golubu”:

»Golobek ljubljeni, kaj si mi tak tužen? / Morti očeš biti od mene razdružen?« (*Golobek ljubljeni*). ⁴³

³⁵ Gönczi, Ferencz (1995.), 134.

³⁶ Gönczi, Ferencz (1995.), 132.

³⁷ Kuhač, Franjo Ksaver, *Južno-slovenske narode popievke*. I. knjiga, Zagreb, 1878.

³⁸ Vidi, bilj. 12.

³⁹ Žganec katkad piše *golub*, a ponekad *golob*, ili »Zadnji puta te pozdravljam«, vu Međimurju bi se predi reklo *Zodji pot te pozdrovljam...* itd. – Na to su već i prije upozorili drugi autori, npr. Frančić, Anđela, *Antroponimija u Hrvatskim pučkim popijevkama iz Međimurja*. *Folia onomastica Croatica*, 12 – 13 (2003–2004), 134. – 135. Autorica je, citirajući Zvonara i Hranjeca, raHranjeca upozorila na to da Žganec »Na žalost, iako rođeni Međimurac i dobar poznavalac govora svoga rodnog mjesta Vratišince ... (Žganec) nije bio u stanju da uoči i specifičnosti drugih govornih područja pa je tekstove najčešće zapisivao onim oblikom međimurske kajkavštine kakvim se govori u srednjem Međimurju ... Tako su njegovi zapisi za proučavanje međimurskih govora potpuno nepouzdana, a to je, s obzirom na količinu skupljenog materijala, neprocjenjiva šteta” (Zvonar, Hranjec 1980:143). Komentirajući građu uvrštenu u *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja* (str. 275–291), Ivan Zvonar ponavlja da Žgančevi zapisi nisu uvijek odraz pravog stanja “na terenu”.«

⁴⁰ Kuhač, Franjo Ksaver (1878.), I. 130. – 131. (165.)

⁴¹ Žganec, Vinko (2015.), 300. (551.)

⁴² Žganec, Vinko (1942.), 30. – 31. (19.)

⁴³ Žganec, Vinko (2015.), 109. (176.)

»Moraš golub znati, da sam te ljubila, / Da sam ti ružmarin na prsa prešla.«
(*Snočka sam sadila...*)⁴⁴

»Mesečina sveti / kakti beli den, / hodi, golob, k meni, / nekaj ti povem.«
(*Mesečina sveti kakti beli den*)⁴⁵ ... i druge.

*

Među brojnim vrstama ptica zapaženu je uloga u spjevu Chausera namijenio upravo *grlici*, nježnoj i krhkoj ptici koja u međimurskim pjesmama simbolizira *dragu*: »grlice što u braku vjernom stoje«.⁴⁶ O *golubima* pak, koji simboliziraju *dragog*, tek kratko: »golubi krotkih očiju, reč' treba, tu bjehu«.⁴⁷ *Grlici* je Chauser namijenio obrazlaganje njezina poimanja ljubavnika i vjernosti u ljubavi:

»Ljubavnik mijenjat ne smije ćud svoju!« –

grlica će crveneć se od srama,

»i kad je kruta, mora on gospòju

služit do smrti, stalno, kažem vama.

Ne primam guskin savjet: i da sama

ostanem, drugog ne bih, vjerna žena

prvom ću biti, sve do smrtnog trena.«⁴⁸

Zasad nije pouzdano utvrđeno kad je u Međimurju započelo pučko obilježavanje svečeva gòda kao *Ftičeki se ženiju*, može se pretpostaviti da se to zbilo približno između 1920.⁴⁹ i 1955. Sigurno je da se ono najkasnije počelo obilježavati u drugoj polovici pedesetih godina prošlog stoljeća.

Bilo kako bilo, završetak Chauserova spjeva *Sabor ptica* –

»Imaju razlog pjevat pjesme lake,

Jer dobila je svaka par bez máne«⁵⁰

– usporediv je s popijevkom *Ptičice vu zraku letaju*:

»Ptičice vu zraku letaju, koje para nemaju,

Kada para zadobiju, veselo popevaju«⁵¹

⁴⁴ Žganec, Vinko (1942.), Popijevke iz Međimurja, za samopjev i glasovir. I. sv., Zagreb, str. 6. (3.)

⁴⁵ Žganec, Vinko, *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja*. III., Zagreb, 2002., 189. (125.)

⁴⁶ Chauser, Geoffrey (2014.), 35. (355.)

⁴⁷ Chauser Geoffrey (2014.), 33. (340.)

⁴⁸ Chauser Geoffrey (2014.), 49. (385.)

⁴⁹ Vinko Žganec je godine 1924. objavio svjetovne pučke popijevke među kojima i *Ptičice vu zraku letaju*.

⁵⁰ Chaucer G. (2014.), 57. (690.)

⁵¹ Žganec, Vinko, (2015.), 254. (460.)

FTIČEKI SE ŽENIJU

“For this was on Seynt Valentynes day,
When every foul cometh ther to chese his make...”
Geoffrey Chaucer

By Ivan Srša, Zagreb

Summary

At the end of the poem The Parliament of Fowls Geoffrey Chaucer wrote the following in Latin:

Parliamentum avium in die Sancti Valentini tentum secundum Galfridum Chaucer. Deo gracias.

Thus, he paved the way to subsequent celebration of the saint in Western church as that of the protector of lovers, and the day itself as Valentine's Day. The poet chose the middle of February because it is the time when Winter is coming to its end Spring is awakening, where fowls represent “awakening (and) amorous feelings”. Linking of the date when “Sabor ptica” (The Parliament of Fowls) is held and the Međimurean name for that day (“Ftičeki se ženiju”) led to the questioning of the correspondence between Chaucer's poem and its Međimurean version.

Key words: Chaucer, “Sabor ptica”; Valentinovo (Valentine's Day), Međimurje; “Ftičeki se ženiju”